

venskem se bo vsled kupčijske zveze z jugoslovan-skimi deželami močno pozdignilo. Brez dvoma bodo tudi slovenske knjige in slovenski časniki romali k slovenskim izseljencem v Bosno, ker bodo hoteli vedeti, kaj se doma godi, in tako bodo podpirali še slovensko književnost. Kakor stvar obračamo, vedno pridemo do tega sklepa, da bi revni slovenski kmečki ljudje dobro storili, če se preselijo v Bosno.“

„Slovenec.“

Gospodarske stvari.

Mladi konji in prerano delo.

M. I. Mnogo prav dobrih mladih konj se prej pokvari nego so pet let stari, v kateri starosti bi se prav za prav za delo še le rabiti smeli. Konjska narava to zahteva. Dostokrat pa se godi, da se začne konj že vpregati, ko je jedva drugo leto dopolnil. S tem pa neče rečeno biti, da bi nekaj malega in lahkega dela s pravim ozirom na moči dveletnega žrebeta, posebno če se z živinčeti pametno ravna, bilo škodljivo. Podkve so tako mladim konjem na kvar. Tudi prepuščanje takih živinčet samovolji in surovosti brezvestnih hlapcev, katerim je malo mar ali iz žrebeta lastnik priredi lepega močnega konja ali kako pokveko in katerim je korist gospodarjeva toliko na vesti ko lanski sneg, je v tem oziru pametni izreji konjev zelo na škodo. Pa tudi če imajo dobro voljo mlado živinče varovati, jim to ni vsakokrat mogoče. Mladi konj je vprežen, skače sem ter tje, trati svojo moč v nepotrebnih naporih in postane strašljiv in zbehan.

Tu se potem ni čuditi, da dobijo konji razne bolezni kakor bramor ali nakolenico, žolčne mehurje, otiske itd. brž kakor hitro so žrebeta začela delati. Konjska reja je večidel kriva in brez koristi za vse tiste, ki se ne dajo prepričati, da je najboljša, če se žrebeta do petega leta na dobri paši, ki ni močvirna, na prostem sprehajajo in skačejo. Ko bi to storili, vsi udje živinčet bi se lepo razrastli in izobrazili, kesti bi se jim vtrdile in nevarnost raznih bolezni bi bila kolikor mogoče odstranjena. Ni ravno pametno lepo žrebe, katero obeta, da postane iz njega brhek konj, h kovaču gnati in mu tam kopita prirezovati dati, da že nimajo nobene podobe pravega naravnega konjskega kopita. Vsakdo zna, da se mlada žrebata ne smejo podkavati, ampak, da se morajo pustiti dokler da se popolnoma izrastejo; kajti kakor raste celo truplo živinčeto ravno tako tudi kopito na nogi. Kako pa je mogoče, da kopito raste, ako ga železo stiska in zožuje, ko pa je konjsko kopito pokvečeno, je pokveka tudi celi konj in brez vse vrednosti. Vgovarjati se da, da se konji tekavci že dve leti stari in še prej podkujejo. Ali taki konji so drugače odgojeni ko drugi konji in mnogo jih ima tudi pokvečene noge, ohromijo in padajo.

Mnogokrat je videti, kako se mladi konji od voznikov z bičem prav surovo in neusmiljeno pretepavajo, ker glasu njihovega hitro ne razumejo in brž ne ubogajo. Tak surovež pa nima nobenega pojma o tem, s kako potrpežljivostjo se mora z mladimi žrebeti ravnati. Mnogokrat morajo žrebata dolgo in težko delati in ko gladna postanejo, se jim vrže nekoliko klaje, ki jo hlastno požró in jedva so to storila, že se zopet obuzdajo, vprežejo in v težko delo silijo. Ali se je tu čuditi, da jih začne po črevesu grizti, da dobijo koliko in nadušni postanejo. Napajajo se tudi brž po težkem delu z mrzlo vodo in v hlev postavijo, kar mnogokrat huda vnetja provzročaje. Delo žrebet je podobno delu mladih otrok v tovarnah ali fabrikah. To delo je po postavi vredjeno. Dobro bi bilo tudi delo mladih žrebet do štrtega leta postavno zabraniti. Tako bi se ne le živinčetom mnoge muke odvzele, ampak tudi lepota in brhkost naših konj bi se povzdignila. Konji bi lepši in boljši postali in mnogo nepotrebnih bolezni bi se odstranilo.

M. Da pšenica snetljiva ne postane. Najbolj zanesljivo sredstvo sneti iz pšenice odpraviti, je namakanje semena v tekočini, v kateri se je primerno veliko kuprenega vitrijola raztopilo. Na 5 hektolitrov pšeničnega semena vzami 1 kilogram plavega ali modrega vitrijola, ki se v vreli vodi raztopi in potem z mrzlo vodo tako dolgo zaliva, da tekočina čez pšenično seme nekoliko 6—10 centimetrov stoji. Gornje seme ne sme suho biti. Pšenica se mora v tekočini, najbolje v kaki primerni kadi, večkrat premešati in vse puhlo seme, ki na tekočini plava, z nje sneti. Pšenica ostane 12 in če ima mnogo snetljivega zruja v sebi po 16 ur v vitrijolovini. Ko se je dosti močila, se ocedi, prinese na škedenj, lepo razgrne in večkrat obrne, dokler da se popolnoma posuši. Vsuti se more tudi v kaki koš iz protja spleten in po tem na kako trato postaviti z žlebasto desko spodaj, po kateri se tekočina v podstavljeno posodo oceja.

M. Shramba za sadje. Pri vsakem večem gospodarstvu je posebna shramba za sadje potrebna in koristna. Najbolj se prilega za tako shrambo prvo nadstropje, ker je tukaj bolj suhotno. Okna se morajo proti mrazu zavarovati, da mraz ne more v shrambo. Če je prostor na izvoljbo, naj se shramba ne dela na severni strani poslopja zaradi mrzle severne sape ne. Toplota iz peči sadju škodi; če je prevelik mraz, se v shrambo zakuri, pa ne bolj ko na 8° C. Mala peč je toraj tudi tukaj potrebna. Okna se ne smejo o nobenem letnem času odpirati. Vsaka sorta sadja mora na policah najbolje iz hrastovih desk se shranjevati, polica nad polico ob stenah. Pod sadje je treba lego listja, maha itd. podložiti. Dobro je, če sadje nazad vedno više leži. Predaj se pribije na polično desko kaka latvica, da se sadje doli ne kota.

Kar nasproti sadja zgjuje, se mora skrbno odbirati in od zdravega sadja proč jemati, da se zdravo ne okuži.

M. Kako spoznati, da je vino godno za v steklenice pretočiti. Če je staro vino čisto kakor zrcalo in če v steklenici, ki se je le na pol nalila, v topli sobi skozi pet dni čisto in brez vse vsedine ostane, je to znamenje, da je tako vino godno, da se v steklenice pretoči. Ko bi pa ne ostalo čisto in se na dnu steklenice pokazala vsedina, mora se z gelatinom ali ribjim mehurjem čistiti in v 14 dneh pretočiti, kar se v 14 dneh vdrugeč in zopet po 14 dneh vtrefjič zgoditi mora. Pretakati se mora vino s pipo in škafo, da pride vino z zrakom v dotiko. Kolikorkrat se vino skali, se mora iz nova čistiti.

M. Spreminjava dobrih žitnih semen je koristna. To je pokazala skušnja, ktero je neki gospod Müller na svojem posestvu na gorenji Andrici naredil. Posejal je namreč jeden hektoliter kanadinskega ovsu in namlatil ga je od enega hektolitra $28\frac{1}{2}$ hektolitrov. Hektoliter je vagal po 50 kilogramov. Slama je bila poprek čez 140 centimetrov dolga in treba je še posebej omeniti, da oves na njivi ni polegel.

M. Pokvarjen puter zopet okusen napraviti. Puter, ki je dobil slab okus, tega zopet zgubi, če se v frišnem mleku zopet pregnjete in premesi. Na to se v črvtvi vodi tako dolgo izpira, da voda ne gre več mlečna od njega.

Dopisi.

Iz Murskega polja. (Graška razstava.)

IV. Septembra 2. smo bili pri službi božji v Trojički cerkvi. Sebe in živino smo oskrbeli. Prvo, kar smo si danes ogledali, bilo je vojaško vadišče, kjer so se kanonirji vadili. Tu smo tudi videli prostor, namenjen za vožnjo dirkalcem iz okolice ljutomerske in drugim. Za tem se napatimo v tovarno, tvornico ali fabriko, kjer izdelujejo drotne eveke, žeblje. Do tovarne prispevši zapazim nad vratmi nemški napis, ki naznanja, da vhod ni prepovedan. Vstopimo naravnost noter. Bil je tak ropot, da drug drugega ni slišal. Človek, kateri ni videl, si lahko misli, da se taki evek s kako veliko težavo delajo, je pa čisto ročno. Glavno ali veliko kolo goni voda, ki teče v strugi; veliko kolo pa goni drugi železni gredel, na katerem so potači ali kolesca enakomerno en od drugega oddaljeni, na teh potačkih so usnjene drete, ki so na vsako poedino mašino napeljane, da se mašina goni. V delavnici je čez 20 mašin, ki dela vsaka druge velikoste eveke, pa prav naglo in hitro; kolikor večje dela, toliko pa manjše, ktera pa manjša pa jako hitro, da ni mogoče šteti, kolikor jih odpada. Evek, ki so dva palca dolgi, se delajo take hitrosti: moj pajdaš je štel od ene do

sto kakor hitreje je mogel in v tem času sem jaz naštel 65 evek. Evek se sekajo iz drota. To pregledavši po „Grijesu“ nekoliko prebodimo. Tudi ces. kr. žrebec smo mislili iti gledat, nas pa stražnik ni pustil, ker so njih imeli nekaj zunaj vadišča. Kesneje bi pa nam bilo dovoljeno iti noter, pa nam čas ni dopuščal. Za tem se vrnemo proti poldne k živini, pri kateri smo ostali, da so šli drugi kaj pregledat. Od 4. uri smo pa dobili naznanilo, da naj ženemo konje v razstavin prostor in brž smo bili vsi pripravljeni, pa hajd skozi mesto in čez malo smo bili na svojem torišči. Vsak izmed nas je imel svojo številko, ime, kraj in kakšno je živinče. V razstavo še prinesemo hrane za živino, pri vsakem živinčetu ostane ena oseba, drugi pa so odšli v mesto na svoje prostore, ker je bilo že vnoč. Septembra 3., t. j. na den odprtja konjske razstave se dva vdeležima božje službe v cerkvi milosrčnikov na Murskem trgu; poslopje je prav prostorno lepo snažno ozaljšano, posvečeno Devici Mariji. Na vsaki strani so trije postranski altariji; na desnej je pa kraj cerkve, v katero je vhod skozi cerkvo, kapelica Matere božje, ki je tako temna, da jo morajo pri dnevi luči razsvetljevati. Zid še ni nič sesnažen, le prosto zidovje se vidi, kakor je bilo zezidano. V altarku je podoba Marije s Sinčkom v naročji, ki se težko da videti. Ta hišica Matere božje mora biti velikega pomena, kakor se vidi. Zunaj nad cerkvenimi vratmi je pa latinski napis: Ave Marija, gratia plena, Dominus tecum, t. j. zdravo Marija, milostipolna, Gospod s teboj. Čas je hitro pretekel. Malo smo še pregledali, kako so se dirkalci vadili se svojimi konji, potem pa šli na razstavin prostor. Vstopnine je bilo plačati ta dan 40 kr., mi smo pa brezplačno hodili vun in noter, ker smo imeli listke, da imamo konje v razstavi. Na prvo pogledamo konje, v kakem stanu da so, in ker je bilo vse dobro, zapustimo in gremo jaz in moj sopotnik na najodličnejši razstavin prostor. V ta prostor je se moglo nekoliko po stopnicah iti. No, tu je pa že skoraj, bi rekel, več kakor preveč vsega. Ne more se vsaka reč posebej popisati, z eno besedo bi rekel: vse najlepše lepoticje in umetnosti, kolikor se njih da narediti, nekatere so jako rabivne, nekatere pa za kinč in lepoticje. Tu pridemo z nekim poznanecem vkup in mi šaljivo pove „Tu so menda nebesa.“ Jaz odgovorim: „Ja pač, — ali tam bo bolje.“ V sredi prostora so viseli 3 lepi zvonovi prav ugodno vglasbeni, s katerimi je se zvonilo vsaki den, da se je odprlo prostorje zaran ob 7. uri, a zvečer ob 6. uri, ko se je zaprlo. Tudi se še vidijo glasoviri, cerkvene oprave, plašči, svečniki, muzikalni instrumenti, pleteni stoli, daljnogledi, šolske risarije iz višjih in nižjih šol, iz mesta in trgov, peči, ure, stoli, klobuki itd. To vse najlepšega in umetnega dela, glažarijske reči in posode, naravne rože v lepih zlogah, pletarije, kelihii itd. To vse pregledamo, vstopimo po stopnjah v nadstropje ali bolj na kor.